

Közép-európai közvélemény:

Az európai uniós csatlakozás lakossági
megítélése.

Kelet-közép-európai összehasonlítás

A Central European Opinion Research Group
(CEORG) havi rendszeres közvéleménykutatása

1999. május

CEORG – Central European Opinion Research Group

A Közép-Európai Közvéleménykutató Társulás (Central European Opinion Research Group, CEORG) három közép-kelet-európai ország, Csehország, Magyarország és Lengyelország egy-egy, társadalom- és közvéleménykutatással foglalkozó intézetének közös vállalkozása. A közös intézmény 1999. január 1. óta működik. Alapítói:

IVVM – Institut pro výzkum veřejného mínění (Csehország)

TÁRKI – Társadalomkutatási Intézet Rt. (Magyarország)

CBOS – Centrum Badania Opinii Społecznej (Lengyelország)

Az együttműködés keretén belül minden hónapban egy, a három országban azonosan megfogalmazott, négy-öt kérdésből álló blokk kerül az Omnibusz kérdőívekre. A kérdések minden hónapban egyetlen témára vonatkoznak. A témák között találunk olyanokat, melyek periódikusan, féléves vagy éves gyakorisággal megkérdezésre kerülnek. Így félévente mindhárom országban, a felnőttkorú lakosságot reprezentáló minta tagjait arra kérjük, értékeljék saját anyagi helyzetüket és az ország gazdasági állapotát, illetve megkérdezzük őket várakozásaikról is ezen a két területen. Ezzel egyidőben azt is tudakoljuk, miként vélekednek saját országuk kormányának és az ellenzéknek a legutóbbi parlamenti választások óta eltelt időszakban kifejtett tevékenységéről, valamint a demokrácia állapotáról. Éves gyakorisággal érdeklődünk a három ország lakosainak a NATO-tagsággal és az európai uniós csatlakozással kapcsolatos véleményéről. A nem állandó kérdések között a legkülönbözőbb, a társadalomkutatás szempontjából releváns témakörök szerepelnek. Az ily módon rendelkezésre álló adatok alapján gyorsjelentések és publikációk készülnek.

Az adatfelvételtől

Az adatfelvétel mindhárom országban személyes megkérdezés révén, az egyes országok felnőttkorú lakosságát nem, életkor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentáló mintán készül. A mintanagyság Csehországban 1000-, Magyarországon 1500-, Lengyelországban 1100 fős. Az adatok elemzéséből minden hónapban gyorsjelentés készül.

Az európai uniós csatlakozás lakossági megítélése. Kelet-közép-európai összehasonlítás.

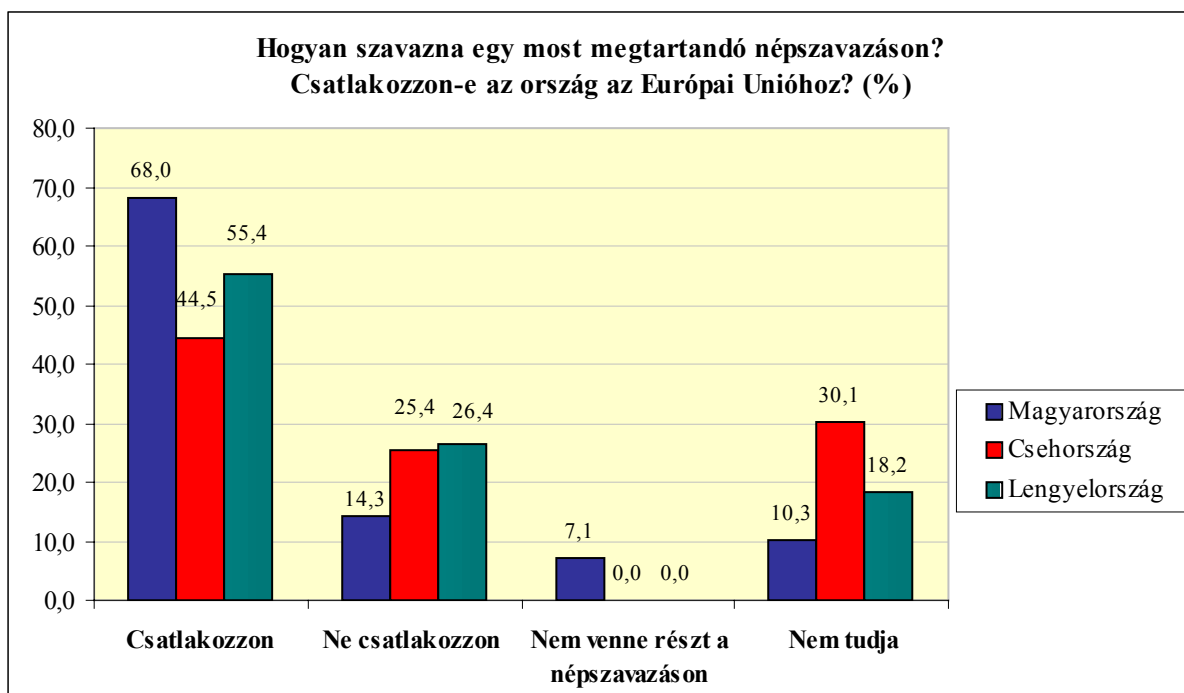
A csatlakozásra legesélyesebb három országban, Magyarországon, Csehországban és Lengyelországban nem egyforma mértékű a csatlakozás támogatottsága. A májusi adatfelvételek tanúsága szerint a magyar felnőttkorú lakosság több, mint kétharmada (68%) híve az ország csatlakozásának és alig csak több, mint egytizedük (14,3%) utasítja azt el. Egy, a kérdésben tartandó esetleges népszavazásról csupán a megkérdezettek 7,1%-a maradna mindenképpen távol, 10,3% pedig résztvenne a referendumon, de még nem tudja, miként is szavazna. A csatlakozás támogatottsága csökken az életkorral és nő az iskolai végzettséggel. A férfiak és a vezetők, értelmiségiek között magasabb a csatlakozást támogatók aránya, mint a nők, illetve az önállók, vállalkozók között. Az ország tagságát óhajtók az átlagosnál kevésbé elégedetlenek mind a kormány, mind az ellenzék, de legfőképpen a demokrácia működésével a mai Magyarországon.

A csatlakozás támogatottsága valamivel alacsonyabb Lengyelországban, ahol a lakosság többsége (55,4%) támogatja, egynegyede (26,4%) pedig ellenzi azt. A magyarokhoz képest meglehetősen magas, 18,2% a bizonytalanok aránya.

A magyarokkal és a lengyelekkel ellentétben a csehek meglepően bizonytalanok a kérdésben. Közel egyharmaduk (30,1%) az adatfelvétel időpontjában nem tudott határozottan állást foglalni a csatlakozás ügyében. A feltett kérdésre a megkérdezettek 44,5%-a válaszolt úgy, hogy az esetleges népszavazáson a csatlakozást pártolná. Az ellenzők aránya nem magasabb ugyan, mint Lengyelországban (25,4%), ám a bizonytalanok nagyon magas száma miatt a népszavazás kimenetele, nagyobb eséllyel ugyan a támogatók oldalán, de kétesélyes lenne.

4.1. Hogyan szavazna országa Európai Unióhoz való csatlakozásáról?

	Magyarország			Csehország	Lengyelország
	N=	%	Érvényes %	%	%
Az ország csatlakozzon az Európai Unióhoz	1030	68,0	76,0	44,5	55,4
Az ország ne csatlakozzon az Európai Unióhoz	217	14,3	16,0	25,4	26,4
Nem venne részt a népszavazáson	107	7,1	7,9	-	-
<i>Összesen</i>	<i>1355</i>	<i>89,4</i>	<i>100,0</i>	<i>69,9</i>	<i>81,8</i>
Nem tudja	157	10,3	-	30,1	18,2
Nem válaszolt	5	0,3	-	-	-
<i>Összesen</i>	<i>1516</i>	<i>100,0</i>	-	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

4.1. ábra

Aki az Európai Unióhoz való csatlakozásra szavazna, azzal a meggyőződéssel tenné, hogy a tagság Magyarország számára előnyökkel járna. A lakosság egynegyede (25,8%) szerint a csatlakozás mindenekelőtt az ország számára lenne nyereség, kétötödük (40,5%) pedig úgy véli, hogy az mind Magyarország, mind az Unió tagállamai számára előnyösebb helyzetet teremtene e jelenleginél. Az ország csatlakozását ellenzők és a szavazástól való távolmaradásukat jelzők közül kerülnek ki elsősorban azok, akik az ország csatlakozásától semmilyen előnyt nem várnak, akik szerint Magyarország tagsága csupán az Unió számára jelentene előnyt (4.2.A. táblázat).

Az előnyök élvezőinek kilétéről alkotott véleményeket erősen meghatározzák a társadalmi-demográfiai változók. Minél fiatalabb, minél iskolázottabb és minél nagyobb településen lakik valaki, annál inkább meg van győződve arról, hogy a csatlakozás Magyarország számára előnyökkel jár.

A magyarországi adatokkal szemben Csehországba és Lengyelországban egyrészt magasabb a bizonytalanok, másrészt a csatlakozás előnyeit csak az Unió oldalán látók aránya a népességben. Mindkét országban a teljes lakosság nagyjából egynegyedét teszik ki a bizonytalanok (Csehország 27,4%, Lengyelország 22,9%), az országuk számára a tagságtól semmilyen előnyt nem várók aránya pedig megközelíti a 40%-ot (Csehország 37,7%, Lengyelország 38,9%). Ennek megfelelően mindkét országban nagyon kevesen vannak azok, akik elsősorban a saját országuk előnyösebb helyzetbe kerülését remélik a csatlakozási folyamat végétől.

4.2. Kinek a számára előnyösebb a csatlakozás?

	Magyarország			Csehország	Lengyelország
	N=	%	Érvényes %	%	%
Az Európai Unió számára	263	17,3	20,8	37,7	38,9
Az ország számára	391	25,8	30,9	11,4	7,8
Mindkét fél számára egyformán előnyös	614	40,5	48,5	23,5	30,4
<i>Összesen</i>	<i>1267</i>	<i>83,6</i>	<i>100,0</i>	<i>72,6</i>	<i>77,1</i>
Nem tudja	244	16,1	-	27,4	22,9
Nem válaszolt	4	0,3	-	-	-
<i>Összesen</i>	<i>1516</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

4.2.a. A csatlakozási előnyök megítélésének és a csatlakozás kérdésében elfoglalt álláspont kapcsolata Magyarországon

	Igennel szavazna	Nemmel szavazna	Nem venne részt a szavazáson	<i>Összesen</i>	N=
Az EU számára	38,8	51,0	10,2	<i>100,0</i>	245
Magyarországnak	91,8	4,5	3,7	<i>100,0</i>	376
Mindkét félnek	92,4	5,4	2,2	<i>100,0</i>	589
Együtt	81,3	14,4	4,3	<i>100,0</i>	1210

Amint láttuk, leginkább magyarok azok, akik a csatlakozástól előnyöket remélnek az ország számára. Ennek megfelelően többségben vannak közöttük, akik a gazdaság fejlődésének és modernizálásának elősegítését remélik a csatlakozástól (a lakosság 45,5%-a, a határozott választ adók 56%-a). Ezzel együtt is nagyon magas arányban vannak olyanok, akik szerint az országnak előbb modernizálnia, erősítenie kellene gazdaságát, mielőtt a jóval fejlettebb nyugat-európai országokkal azonos versenyfeltételek közé kerülne. A lakosság közel egyötöde (18%) nem tudott állást foglalni a kérdésben.

A kérdésben kialakított véleményt a magyar lakosság esetében szinte egyáltalán nem befolyásolta a válaszadó szocioökonómiai státusa. Az egyetlen érdemleges különbség az érettségizettek és a felsőfokú végzettségűek között mutatkozik. Az érettségizettek között az átlagnál többen vannak, azok, akik szerint a fejlesztés előbbrevaló a csatlakozásnál. A diplomások viszont éppen fordítva vélekednek: magasabb közöttük a csatlakozás elsőbbségét hangoztatók aránya, mint a teljes népességben.

A magyarokkal szemben a lengyelek többsége azt az álláspontot képviseli, hogy még a csatlakozás előtt szükséges a gazdaság fejlesztése (58%). A megkérdezettek csupán egynegyede vélekedik úgy, hogy a csatlakozás majd maga után vonja a fejlődést, a modernizálódást. A csehek között nagyon magas, közel egyharmados, a bizonytalanok aránya. A többiek álláspontja közel hasonló arányban oszlik meg a két alternatíva között, bár valamivel többen vannak (38,7%) az “előbb fejlesszünk, azután csatlakozzunk” variáns, mint a csatlakozást mindenekelőtt preferálás (31,8%) hívei.

4.3. Ön hogyan gondolja?

	Magyarország			Csehország	Lengyelország
	N=	%	Érvényes %	%	%
A csatlakozás előtt az országnak fejlesztenie kell gazdaságát és modernizálnia kell, vagy	542	35,7	44,0	38,7	57,9
az országnak előbb be kell lépnie az Unióba és a tagság majd felgyorsítja a gazdaság fejlődését, modernizálódását	689	45,4	56,0	31,8	26,4
<i>Összesen</i>	<i>1231</i>	<i>81,2</i>	<i>100,0</i>	<i>70,5</i>	<i>84,3</i>
Nem tudja	272	17,9	-	29,5	15,7
Nem válaszolt	14	0,9	-	-	-
<i>Összesen</i>	<i>1516</i>	<i>100,0</i>	<i>-</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

A három ország állampolgárai eléggé eltérően értékelik hazájuk helyzetét aszerint, hogy az milyen távol (közel) van ma az Uniós tagságtól. A legoptimistábbak a lengyelek, válaszaik átlaga alapján ők a képzeletbeli úton már túl vannak az út felén (tizenegyfokú skálán 4,20). A magyarok éppen a középpontba helyezték magukat (5,01), a csehek szerint viszont az ország ma még meglehetősen messze van attól, hogy a közösség tagja legyen (5,95).

4.4. Milyen távol van az ország a teljes Európai Uniós tagságtól?

	Magyarország			Csehország	Lengyelország
	N=	%	Átlag	Átlag	Átlag
Milyen messze van Magyarország az Európai Uniós tagságtól? (0 - az ország lényegében már tagja az EU-nak, 10 - a távolság nagyon nagy)	1217	80,3	5,01	5,95	4,20
Nem tudja	294	19,4			
Nem válaszolt	6	0,3			
<i>Összesen</i>	<i>1516</i>	<i>100,0</i>			